

Vědecká rada Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

12. prosince 2019

1. Zahájení

- 1.1. Schválení programu jednání
- 1.2. Schválení zápisu ze zasedání dne 21. 11. 2019

2. Jmenovací řízení pana doc. PhDr. Michala Stehlíka, Ph.D. pro obor České dějiny

3. Personálie

Na vědomí:

3.1. Oznámení o udělení titulu Ph.D.:

V komisi pro studijní program Filologie, studijní obor Klasická filologie obhájila Mgr. Martina Vaníková dne 19. 11. 2019 svou disertační práci s názvem: Prefix ex- u latinských sloves a jeho aspektová funkce. Děkan udělil na základě návrhu komise jmenované titul d o k t o r.

V komisi pro studijní program Filologie, studijní obor Matematická lingvistika obhájil Mgr. Petr Plecháč, Ph.D. dne 21. 11. 2019 svou disertační práci s názvem: Atribuce autorství básnických textů. Děkan udělil na základě návrhu komise jmenovanému titul d o k t o r.

V komisi pro studijní program Filologie, studijní obor Obecná a srovnávací literatura (komparatistika) obhájila Mgr. Klára Soukupová dne 21. 11. 2019 svou disertační práci s názvem: Autobiografie v kontextu teorie pozicionality. Děkan udělil na základě návrhu komise jmenované titul d o k t o r.

V komisi pro studijní program Filologie, studijní obor Matematická lingvistika obhájil Mgr. Bc. Adrian Jan Zasina dne 26. 11. 2019 svou disertační práci s názvem: Korpusový přístup ve výuce češtiny jako cizího jazyka. Děkan udělil na základě návrhu komise jmenovanému titul d o k t o r.

V komisi pro studijní program Politologie, studijní obor Politologie obhájil Mgr. Michal Trčka dne 2. 12. 2019 svou disertační práci s názvem: Fenomén deteritorializace: Vysílání pracovníků do České republiky. Děkan udělil na základě návrhu komise jmenovanému titul d o k t o r.

Ke schválení:

3.2. Návrh Ústavu etnologie na udělení čestné vědecké hodnosti doktor honoris causa prof. Thomasu H. Eriksenovi (za zásadní světový přínos v oblasti teorie etnicity a výzkumu kolektivních identit):

Laudatio přednese doc. PhDr. Marek Jakoubek, Ph.D. et Ph.D., ředitel Ústavu etnologie FF UK.

Zdůvodnění:

Profesor Thomas Hylland Eriksen je jednou z klíčových osobností současné světové antropologie/etnologie. Je autorem jedné z nejznámějších prací věnovaných problematice etnicity a nacionalismu (*Ethnicity and Nationalism* 3rd ed. 2010; česky 2011), přičemž problematice nacionalismu, multikulturalismu a globalizace v širokém záběru se systematicky věnuje i ve veřejné diskusi. Zde rovněž působí jako významný popularizátor společenských věd, který z perspektivy antropologie/etnologie komentuje problémy současného světa od migrace a menšinové problematiky až po otázky ekologických výzev současnosti. Je též autorem jedné z nejpoužívanějších a nejpřekládanějších publikací uvádějících do dané disciplíny (*Small Places – Large Issues* 4th ed. 2014; česky 2008; pod názvem *Sociální a kulturní antropologie*). Do češtiny byly kromě jeho odborných textů a knih (*Antropologie multikulturních společností. Rozumět identitě* 2006; *Sociální a kulturní antropologie* 2008; *Etnicita a nacionalismus* 2011) přeloženy také jeho knihy popularizační, se záběrem na širší veřejnost (*Tyranie okamžiku* 2006, 2012, 2018; *Syndrom velkého vlka* 2010; *Odpady* 2015). V letech 2015-2017 byl prezidentem Evropské asociace sociálních antropologů (EASA), v letech 2017-2019 pak jejím viceprezidentem. Prof. Eriksen je v současné době jedním z nejvlivnějších představitelů oboru etnologie/kulturní antropologie nejen v evropském, ale také v celosvětovém kontextu. Svými terénními výzkumy, publikacemi a veřejným působením přispívá k teoretickému rozvoji disciplíny, mezioborové diskusi i rozvoji veřejné debaty o žhavých tématech současné společnosti, jako je migrace, globalizace či kulturní rozmanitost.

3.3. Návrh oborové rady na doplnění členů do zkušební komise pro SDZK a obhajoby disertačních prací pro studijní program Slovanské literatury, obor Slovanské literatury:

doc. PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.

3.4. Návrh na odvolání členky oborové rady pro obor Latinská medievistika:

doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.

Zdůvodnění: Na vlastní žádost doc. Kuťákové.

3.5. Návrh na pověření členstvím v oborové radě pro obor Latinská medievistika:

doc. Mgr. Anna Pumprová, Ph.D. (FF Ostravská univerzita)

Zdůvodnění: Docentka Kuťáková odstupuje z důvodu odchodu do důchodu. Doc. Pumprovou oborová rada vybrala, protože je významnou odbornicí v oblasti latinské medievistiky a také proto, abychom posílili spolupráci s ostravskou univerzitou (která nemá vlastní doktorský program v této oblasti).

4. **Návrh na složení komise pro habilitační řízení a témat habilitační přednášky pro habilitační řízení pana Mgr. Kamila Činátla, Ph.D. (Ústav českých dějin FF UK, Ústav pro studium totalitních režimů) pro obor České dějiny:**

Habilitační práce:

ČINÁTL Kamil. *Naše české minulosti aneb jak vzpomínáme*. Praha: NLN, 2014. ISBN 978-80-7422-291-7. 363 s.

Návrh komise:

Předseda:

prof. Milan Hlavačka, CSc.

Ústav českých dějin FF UK,
Historický ústav AV ČR

Členové:

prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.

Ústav českých dějin FF UK, Katedra církevních dějin a literární historie KTF UK

doc. Mgr. Jaroslav Šebek, PhD.

Historický ústav AV ČR

Mgr. Denisa Nečasová, Ph.D.

Historický ústav FF MU

prof. PhDr. Milena Bartlová CSc.

Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

Návrh přednášek (dle preference kolegia):

1. Školní dějepis v 21. století
2. Normalizace: současné přístupy k výzkumu a vzdělávání
3. Historik ve veřejném prostoru

5. **Návrh na složení komise pro habilitační řízení a témat habilitační přednášky pro habilitační řízení paní Mgr. Lenky Martínkové, Ph.D. (Ústav archivnictví a pomocných věd historických FF JU v Českých Budějovicích) pro obor Pomocné vědy historické:**

Habilitační práce:

MARTÍNKOVÁ Lenka. *Reverendissimum officium: Biskupská konzistoř v Českých Budějovicích na cestě od josefinismu k revoluci (1785–1850)*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-886-6. 246 s.

Návrh komise:

Předsedkyně:

prof. PhDr. Hana Pátková, Ph.D.

Katedra pomocných věd historických a archivního studia FF UK

Členové:

prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.

Historický ústav Akademie věd České republiky
Katedra archiwistyki i nauk pomocniczych historii
Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

prof. Janusz Łosowski

doc. PhDr. Pavel Marek, Ph.D.

Ústav historických věd Fakulty filozofické
Univerzity Pardubice

doc. PhDr. Zbyněk Sviták, CSc.

Ústav pomocných věd historických a archivnictví
Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Návrh přednášek (dle preference kolegia):

1. Tzv. Fuchsův urbář z roku 1760 jako pramen o hospodářském zajištění farností a kostelů na patronátu královského města Pelhřimova.
2. Jak v 50. až 70. letech 19. století vznikala moderní majetková evidence: vyvazovací spisy o výkupu z poddanství a zakládací spisy pozemkových knih z fondů okresních soudů.
3. Kdy se v předhusitské době v Pelhřimově začaly vést městské knihy?

6. Návrh na změnu ve složení komise pro habilitační řízení paní Mgr. Kateřiny Kolářové, PhD. (Katedra genderových studií FHS UK) pro obor Sociologie:

Habilitační práce:

KOLÁŘOVÁ Kateřina. *Rehabilitative Postsocialism: Disability, Race, Gender and Sexuality and the Limits of National Belonging.*

Složení komise schválené na VR FF UK 21. 11. 2019:

Předseda:

prof. dr. Miloš Havelka, CSc. FHS UK

Členové:

prof. dr. Věra Majerová, CSc. Katedra humanitních věd PEF ČZU
doc. dr. Dana Sýkorová, CSc. Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie FF UPOL
doc. dr. Jiří Buriánek, CSc. FF UK
doc. dr. Csaba Szalo, Ph.D. Katedra sociologie FSS MUNI

Předseda:

prof. dr. Miloš Havelka, CSc. FHS UK

Členové:

prof. dr. Věra Majerová, CSc. Katedra humanitních věd PEF ČZU
doc. dr. Dana Sýkorová, CSc. Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie FF UPOL
doc. dr. Jiří Buriánek, CSc. FF UK
doc. PhDr. Kateřina Nedbálková, Ph.D. FSS MUNI

7. **Návrh na složení komise pro jmenovací řízení a témat jmenovací přednášky pro jmenovací řízení pana doc. Mgr. Davida Uhra, Ph.D. (Katedra asijských studií FF UPOL) pro obor Lingvistika konkrétního jazyka Asie:**

Návrh komise:

Předsedkyně:

Prof. PhDr. Olga Lomová, CSc. FF UK

Členové:

Prof. Henning Klöter Humboldt Universität, Berlin

Prof. Christoph Harbsmeier, emeritus Universtitetet i Oslo

doc. Lukáš Zádrapa, Ph.D. FF UK

prof. Tiziana Lippiello Ca' Foscari, Benátky

Návrh přednášek (dle preference uchazeče):

1. Zobrazující a zobrazované: Xu Shenovo pojetí piktogramu
2. „Netvořím, pouze vysvětluji.“ genealogie školy starého textu
3. Srovnání songského a qingského modelu pořadí determinativů ve *Výkladu sinogramů*

8. **Akreditace**

Ke schválení:

Návrhy bakalářských a navazujících magisterských studijních programů projednala a doporučila Studijní komise na svém zasedání dne 25. října 2019 a návrhy doktorských studijních programů projednala a doporučila Komise pro vědu na svém zasedání 15. listopadu. Akademický senát projedná materiály na svém zasedání dne 12. prosince 2019.

8.1. **Návrhy akreditací studijních programů**

- návrh bakalářského studijního programu ***Anglistika-amerikanistika*** (prezenční forma studia, 3letá standardní doba studia), včetně zprávy a stanoviska Studijní komise;
- návrh bakalářského studijního programu ***Srovnávací jazykověda*** (prezenční forma studia, 3letá standardní doba studia), včetně zprávy a stanoviska Studijní komise;
- návrh navazujícího magisterského studijního programu ***Germánská a severoevropská studia*** (prezenční forma studia, 2letá standardní doba studia), včetně zprávy a stanoviska Studijní komise;
- návrh navazujícího magisterského studijního programu ***Historie – české dějiny v evropském kontextu*** (prezenční forma studia, 2letá standardní doba studia), včetně zprávy a stanoviska Studijní komise;
- návrh doktorského studijního programu ***EJD MOVES – European Joint Doctorate Migration and Modernity: Historical and Cultural Challengesoreign Language***

Teaching Research (prezenční a kombinovaná forma studia, 3letá standardní doba studia, s výukou v anglickém jazyce), včetně zprávy a stanoviska Komise pro vědu;

- návrh doktorského studijního programu **Židovská studia** (prezenční a kombinovaná forma studia, 4letá standardní doba studia), včetně zprávy a stanoviska Komise pro vědu;
- návrh doktorského studijního programu **Jewish Studies** (prezenční a kombinovaná forma studia, 4letá standardní doba studia, s výukou v anglickém jazyce), včetně zprávy a stanoviska Komise pro vědu;

8.2. Návrh na jmenování garanta studijního programu v rámci přípravy nové akreditace

Název SP	Typ SP	Standardní doba studia	Jazyk výuky	Návrh na jmenování garanta SP
<i>Anglistika-amerikanistika</i>	Bc	3	cs	PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.
<i>Srovnávací jazykověda</i>	Bc	3	cs	Mgr. Jan Bičovský, Ph.D.
<i>Germánská a severoevropská studia</i>	NMgr	2	cs	Prof. Dr. Manfred Weinberg
<i>Historie - české dějiny v evropském kontextu</i>	NMgr	2	cs	Doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D.
<i>EJD MOVES - European Joint Doctorate Migration and Modernity: Historical and Cultural Challengesoreign Language Teaching Research</i>	PhD	3	en	Prof. PhDr. Martin Procházka, CSc.
<i>Židovská studia</i>	PhD	4	cs	Doc. PhDr. Pavel Sládek, Ph.D.
<i>Jewish Studies</i>	PhD	4	en	Doc. PhDr. Pavel Sládek, Ph.D.

8.3. Návrh na změnu garanta (mimo akreditace):

Název SP	Typ SP	Standardní doba studia	Jazyk výuky	Návrh na odvolání garanta SP	Návrh na jmenování garanta SP
Historie - evropská studia	Bc	3	cs	Doc. PhDr. Václav Drška, Ph.D.	Prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.
Učitelství historie pro střední školy	NMgr	2	cs	Doc. PhDr. Václav Drška, Ph.D.	Doc. PhDr. Dana Picková, CSc.

9. Různé

Přílohy:

Příloha č. 1:

Anotace přednášek k habilitaci dr. Činátla (v pořadí dle uchazeče):

1. Školní dějepis v 21. století

Nové století přineslo řadu změn, které ovlivnily podobu historického vzdělávání na školách. Proběhla kurikulární reforma, rozšířil se plošně internet a další moderní technologie, změnil se sociální vztahy ve škole, představy o minulosti výrazněji formuje popkultura. Jak v této nové situaci funguje školní dějepis?

Přednáška načrtne možné dopady těchto změn na historické vzdělávání. Zmapuje aktuální stav školní výuky dějepisu v napětí mezi normativními dokumenty, oborově didaktickou teorií a pedagogickou praxí. K průhledu do reálné výuky budou využita empirická data z provozu digitální aplikace pro práci s prameny HistoryLab.cz (www.historylab.cz), na jejímž vývoji se přednášející podílí. Výstupy z této aplikace umožňují analyzovat chování a myšlení žáků při interakci s prameny. Přednáška návazně shrne, jak na novou situaci reaguje současná didaktická teorie. Budou představeny klíčové přístupy současné didaktiky, které v různých variantách kladou důraz na kompetenčně zaměřenou edukaci (podpora historické gramotnosti, rozvoj historického myšlení) a tvořivou práci s prameny. Naváže stručná reflexe klíčových problémů a diskuzí spojených s implementací těchto přístupů do školní praxe, přičemž budou zohledněna specifika českého vzdělávacího systému a zkušenosti z provozu aplikace HistoryLab.cz (testovací provoz probíhá od roku 2016). V závěru přednášky zazní shrnutí hlavních výzev a problémů historického vzdělávání v ČR.

2. Historik ve veřejném prostoru

Minulost není jen tématem odborníků - historiků, archivářů, muzejníků či pedagogů. Věnuje se jí celá řada dalších profesí od spisovatelů, filmařů, přes další umělce, občanské aktivisty, politiky až po různé nadšence pro „living history“ či „reenactement“. Jak na dynamické proměny užívání minulosti ve veřejném prostoru reaguje historická věda? Jakou roli by měl ve veřejném prostoru plnit historik či historička?

Přednáška se pokusí zachytit, jak se v posledních desetiletích měnila role dějin ve veřejném prostoru. Soustředí se návazně na trendy, které proměňují dynamiku vzpomínkové praxe a přispívají k tomu, že přítomnost dějin ve veřejném prostoru narůstá (komodifikace historie, moderní technologie, historická popkultura, politika dějin). Obecnější teze o formách vzpomínkové praxe budou krátce ilustrovány konkrétními případy. Na diagnózu aktuální „historické situace“ (F. Hartog) naváže reflexe role historika ve veřejném prostoru. Přednášející představí možné přístupy akademické historiografie k dynamické produkci reprezentací dějin ve veřejném prostoru. Zohlední inspirace z oblasti současné muzeologie, paměťových studií a zejména „public history“. Přihlédne k specifikům situace v ČR a pokusí se navrhnout možné posuny v pojetí společenské role historika či historičky.

3. Normalizace: současné přístupy k výzkumu a vzdělávání

Normalizace patří k frekventovaným tématům nejen historiografického výzkumu. Představuje živé místo paměti, jemuž se věnuje velká pozornost i v širším rámci současné historické kultury. Jaké výsledky přinesl třicetiletý výzkum tohoto období v podmínkách demokratické společnosti a jak se jeho výstupy daří aplikovat v kontextu popularizace vědy a historického vzdělávání?

Přednáška se pokusí zachytit různorodé přístupy k výzkumu normalizace s důrazem na diverzitu výzkumných otázek a metodologických přístupů. Bude zohledněno širší interdisciplinární pole zkoumání normalizace s důrazem na reflexi přínosu historiografie.

Přednášející zasadí české přístupy k výzkumu normalizace do nadnárodních souvislostí, porovná je s výzkumem pozdního socialismu v zahraničí. Historiografické přístupy k výzkumu československých dějin 70. a 80. let budou návazně vztaženy k oblasti formálního i neformálního vzdělávání o normalizaci v ČR. Tato sonda do oblasti školního dějepisu a popularizace soudobých dějin poslouží k obecnější úvaze o vztazích akademické historiografie, popularizace vědy a vzdělávání o historii.

Příloha č. 2:

Anotace přednášek k habilitaci dr. Martínkové (v pořadí dle uchazečky):

Název přednášky A: Kdy se v předhusitské době v Pelhřimově začaly vést městské knihy?

Abstrakt:

Z věrohodných pramenných informací je známo, že dnešní nejstarší městská kniha z Pelhřimova (AM Pe, inv. č. 113), vedená v letech 1417–1572, měla starší do současnosti nedochovanou předchůdkyni. Podle názoru J. Dobiáše začala být vedena během druhé poloviny 14. století.

Dobu založení tohoto deperdita je však možné určit blíže a přesněji, a to na základě analýzy diplomatického materiálu z předhusitské doby dochovaného ve fondu Archiv města Pelhřimov, který tvoří nejen listiny, ale i první záznamy v nejstarší městské knize, které pocházejí z druhé poloviny druhého desetiletí 15. století.

Na základě analogie s vývojem v jiných městech srovnatelné velikosti a významu a také na základě komparace dosažených výsledků s novými poznatky středověkých archeologů z posledních dvou desetiletí se nabízí několik řešení, která vznik tohoto důležitého deperdita umožňují datovat zhruba do rozmezí let 1375/1379 až 1390.

Název přednášky B: Tzv. Fuchsův urbář z roku 1760 jako pramen o hospodářském zajištění farností a kostelů na patronátu královského města Pelhřimova.

Abstrakt: Tzv. Fuchsův urbář je velmi rozsáhlý (dvousvazkový) a podrobný, ale téměř neznámý pramen z fondu Archiv města Pelhřimov, který vznikl v rámci patronátní agendy městské rady. Na její objednávku byl na rozhraní 50. a 60. let 18. století sepsán pelhřimovským konšelem Augustinem Ignácem Fuchsem, mimořádně zajímavou a v místních poměrech nebývale vzdělanou osobností.

Urbář představuje mimořádně cenný zdroj informací nejen o struktuře a organizaci pelhřimovského patronátu, o rozsahu patronátních práv královského města a městské rady jako jeho statutárního orgánu, ale také o hmotném a finančním zabezpečení farních beneficí, kostelních záduší, nadačních kostelů a kaplí a duchovenstva na pelhřimovské kolatuře. Vypovídá o majetkové stabilizaci církevní správy v Pelhřimově a v jeho okolí, která byla v reformačním období zcela rozvrácena a ještě dlouho v pobělohorské době se nacházela ve velmi neutěšeném stavu, a to v mezidobí po karolínských „kosmetických“ úpravách z 20. a 30. let 18. století a před josefínskými „bezprecedentními“ reformními zásahy z 80. let 18. století.

Obsah tohoto pramene je možné velmi dobře verifikovat z dalších zdrojů jak úřední povahy (fundační knihy ve fondech místních farností, fundační instrumenty, papežská breve), tak v podobě tzv. ego-dokumentů (měšťanské paměti, osobní zápisky), případně i z dalších zdrojů (farní kroniky; nadační spisy ve fondu Archiv pražského arcibiskupství, spisy Komise pro redukci nadací Českého zemského gubernia v Praze atp.), přičemž se potvrzuje až obdivuhodná přesnost, se kterou autor urbáře pracoval.

Název přednášky C: Jak v 50. až 70. letech 19. století vznikala moderní majetková evidence: vyvazovací spisy o výkupu z poddanství a zakládací spisy pozemkových knih z fondů okresních soudů.

Abstrakt: Majetková evidence zavedená od poloviny 19. století u tehdy nově zřízených okresních soudů v souvislosti se zrušením poddanství byla nejen zcela novou státní úřední evidencí, ale navíc evidencí přístupnou veřejně. Její zrod měl dvě roviny.

V první rovině vznikaly už v 50. letech 19. století tzv. vyvazovací spisy o výkupu někdejších poddaných z jejich povinností vůči bývalým pozemkovým vrchnostem a dalším právním subjektům (fary, kostely, školy, špitály, nadace atp.). Byly složeny z několika druhů dokumentů velmi speciálního obsahu, které společně tvořily propracovanou víceúrovňovou evidenci (od místní přes okresní a zemskou až po celostátní úroveň), jež obsahuje informace o postupu při výkupu poddaných a také o náhradách pro velkostatkáře.

V druhé rovině byly v 70. letech 19. století zavedeny u okresních soudů tzv. zakládací spisy pozemkových knih, které se staly podkladem pro nové pozemkové knihy, vedené pak okresními soudy až do roku 1949. Tyto nové pozemkové knihy nahradily postupně uzavírané starší gruntovní knihy založené ještě u vrchnostenských justičních úřadů na přelomu 80. a 90. let 18. století, jež byly v letech 1849 až 1850 hromadně delimitovány právě k okresním soudům, a ty v jejich vedení nějakou dobu plynule pokračovaly.

Zakládací spisy pozemkových knih představují přechodový materiál mezi původní a nově založenou státní majetkovou evidencí. Skládaly se z několika druhů dokumentů, které doplňovaly a ověřovaly starší záznamy a upřesňovaly je, aby na jejich podkladě mohl být vytvořen skutečně přesný přehled o držbě nemovitého majetku a na něm váznoucích právcích závazků.

Příloha č. 3:

Anotace přednášek k profesuře doc. Uhra (v pořadí dle uchazeče):

1. Zobrazující a zobrazované: Xu Shenovo pojetí piktogramu

V roce 121 n. l. byla zveřejněna kolosální grammatologická monografie *Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků* hanského (206 př. n. l. – 220 n. l.) jazykovědce Xu Shena (?54–?125). Jí bylo otevřeno v naší současnosti již bezmála dvě milénia trvající období seriózního výzkumu vědy o písmu v čínském jazykovém kontextu, který mj. významným způsobem napomohl dekódování nejstarších dochovaných čínských písemných památek na zvířecích „kostech“ a o něž se dnes v kombinaci s evroamerickou lingvistikou ostatně opírá i moderní čínská grammatologie. Klíčovými pojmy, jimiž tato disciplína spustila akademickou diskusi, jsou: šest kategorií menšího písma, determinativ a replikant. Ačkoliv kategorií definuje Xu Shen ve svém díle celkem šest, jeho analýza jasně ukazuje pouze na tři z nich, tj. piktogramy, ideogramy a fonogramy. Tento příspěvek se věnuje nejméně produktivní z těchto kategorií, když rozebírá pouze 264 z celkem 10.516 sinogramů. Protože se ale jedná současně o kategorii nejstarší, velice úzce spojenou s tzv. předstupni písma, její pochopení významně přispívá k objasnění geneze čínského znakového písma jako takového. Proto i vztah mezi zobrazovaným („signifié“) a zobrazujícím („signifiant“) je hodný naší pozornosti, když je významným příspěvkem k obecné diskusi o povaze jazykového znaku.

Klíčová slova: Xu Shen (?54–?125), *Výklad sinogramů*, šest kategorií menšího písma, piktogram, arbitrárnost jazykového znaku

2. „Netvořím, pouze vysvětluji:“ genealogie školy starého textu

Rekonstrukce textu konfuciánského *Kánonu* na konci 3. století př. n. l. vyústila v ustavení konfucianismu jako státní ideologie zhruba o padesát let později. „Znovuobjevení“ jeho původní verze a disproporce mezi oběma texty pak zákonitě rozpoutaly „spor o rukopisy,“ který kulminoval v soupeření dvou vzdělaneckých skupin u dvora – školy nového a starého textu – v podstatě po celou dobu vlády dynastie Han (206 př. n. l. – 220 n. l.). Ačkoliv škola starého textu předkládala v učenecké diskusi silnější argumenty než její názoroví oponenti, ve výkladu *Kánonu* přesto vítězila škola nového textu. Tento vzdělanecký diskurs, který ovládal život inteligence ve staré Číně bezmála po čtyři století, zahájil Kong Anguo, když svým *Komentářem ke Knize dokumentů* školu starého textu ustavil. Po něm jeho úsilí následovala celá řada dalších badatelů, jeho přímých i nepřímých žáků, počínaje mistrem *Letopisů* Zheng Zhongem (?–83), mistrem *Knihy dokumentů a Letopisů* Jia Kuiem (30–101), grammatologem Xu Shenem (?54–?125), mistrem *Knihy dokumentů* Wei Hongem (data neznáma), mistrem *Letopisů* Fu Qianem (data neznáma), Ma Rongongem (79–116) a mistrem *Knihy obřadů* Zheng Xuanem (127–200) zdaleka nekonče. Vazby mezi nimi pomáhají odkrýt dějiny hanské jazykovědy, na niž navázaly v jazykovědném výzkumu další dynastie. Neméně pozoruhodné je vyústění „krize“ v synkrezi, které tak představuje aspekt, jenž je čínské vzdělanecké společnosti vlastní do současnosti.

Klíčová slova: hanský (206 př. n. l. – 220 n. l.) konfucianismus, *Kánon*, „spor o rukopisy,“ škola starého textu, hanská jazykověda

3. Srovnání songského a qingského modelu pořadí determinativů ve *Výkladu sinogramů*

Když na počátku 2. století hanský jazykovědec Xu Shen (?54–?125) ustavil svým *Výkladem významu obrysových znaků a rozbořem struktury složených znaků* (dále jen *Výklad sinogramů*) mj. i systém 540 determinativů, nevytvořil tím pouze jeden ze střešních konstruktů čínské grammatologie, ale jejich pořadím prezentoval současně i jistý jazykovědný názor, který však ve své práci jasně nevyložil. Tím otevřel prostor vzdělaneckým debatám, v nichž se učenci pokoušeli záměr „otce čínské grammatologie“ vysvětlit. Nejvlivnějšími z těchto pokusů, soudě podle toho, že se dochovaly až do naší současnosti, jsou modely songského (960–1279) jazykovědce Xu Kaie (920–974), prvního známého komentátora *Výkladu sinogramů*, a lingvisty Wang Yuna (1784–1854), jednoho ze čtyř mistrů *Výkladu sinogramů* doby Qing (1616–1911). Zatímco Wang Yunův model je většinou grammatologický, Xu Kaiův je vesměs sémantický: sinogramy, které sdílejí tentýž determinativ, se navzájem dělí nejen o stejnou grafickou jednotku, ale jsou v určitém smyslu synonymy. Komparací těchto dvou modelů sleduji nejen záměr představit určitý systém nazírání na sktrukturu jazykové reality, ale pokouším se současně hledat odpovědi i na otázky související s povahou čínského znakového písma jako systému.

Klíčová slova: čínská grammatologie, Xu Shen (?54–?125), determinativ, Xu Kai (920–974), Wang Yun (1784–1854)